

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์คีรีวง

องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตำบลกำโลนมีลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบเชิงเขา ตั้งอยู่ในหุบเขาของเทือกเขานครศรีธรรมราช บนพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาลงพวนพื้นที่สัปดาห์สงวนแห่งชาติ และมีลำคลองธรรมชาติเล็กๆ จำนวน 3 สาย คือ คลองปง คลองใหญ่และคลองท่าชายไหลมารวมกันเป็นคลองท่าดี

ต่อมาได้มีการพัฒนาให้เกิดการท่องเที่ยวภายในชุมชนขึ้น เมื่อมีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ในพื้นที่ถูกทำลาย รวมทั้งการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมขึ้นภายในชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนจึงเกิดแนวคิดในแก้ไขปัญหานี้เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ดั้งเดิม และพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนอีกด้วย ซึ่ง อบต. มีความประสงค์ให้ทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นประชาชนในชุมชน เจ้าหน้าที่ อบต. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ข้อมูลพื้นฐานปีปัจจุบัน
: ปี พ.ศ. 2547

อำเภอ: ลานสกา

จังหวัด: นครศรีธรรมราช

ประชากร: 8,021 คน

พื้นที่: 90.42 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

วิถีใหม่

ในปี 2539 อบต.กำโลนจัดกิจกรรม “ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านคีรีวง” ขึ้น เพื่อให้ชาวบ้านในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวและเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณีและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การเคารพวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตของคนในชุมชนให้กับบุคคลที่เข้ามาท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นการก่อให้เกิดการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ชาวบ้านภายในชุมชน

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

1. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านคีรีวงประกอบด้วย ตัวแทนผู้นำชาวบ้าน ตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ สมาชิกชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมีโครงการพัฒนาอาชีพเสริมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กองทุนเดิมสีเขียวใส่เขาลงพวน มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และ อบต.กำโลนเป็นพี่พี่ปรึกษาในการทำกิจกรรม

2. อบต.กำโลนร่วมกับคณะกรรมการดำเนินงานฯ ตั้งศูนย์ประสานงานการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ณ ที่ทำการ อบต.กำโลน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว รวมทั้งออกกฎระเบียบ ประกาศ โดยมีใจความสำคัญเกี่ยวกับข้อตกลงร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎของชุมชน และมีการวางถังขยะเพิ่มขึ้นในจุดที่มีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ได้แก่ร้านค้า ร้านอาหาร น้ำตกและลานจอดรถ

3. จัดทำแผนแม่บทการท่องเที่ยวขึ้น ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างชาวบ้านและ อบต.

4. ปรับปรุงภูมิทัศน์ของสถานที่ท่องเที่ยว

- การสร้างห้องน้ำสาธารณะ
- ปรับปรุงภูมิทัศน์ของชุมชน
- ทำป้ายบอกทางเข้าสถานที่ท่องเที่ยว
- ปรับปรุงถนนและสะพาน
- จัดตั้งศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน ร้านค้า ร้านอาหารและที่พัก

5. โครงการพัฒนาอาชีพเสริมเพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติ มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม อบต.กำโลน กลุ่มมัดย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มแม่บ้านทุเรียนกวน กลุ่มเยาวชนเสริมพัฒนา กองทุนเดิมสีเขียวใส่เขาลงพวนและกลุ่มอ้อมทรัพย์ ได้ส่งตัวแทนองค์กรละ 2 คน ไปร่วมศึกษาดูงานเรื่องการท่องเที่ยวเชิง

อนุรักษ์ที่อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา เพื่อศึกษารูปแบบและการบริหารจัดการที่ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วม

6. สมาชิกได้เปิดรับชาวบ้านที่สนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกเพื่อดูแลนักท่องเที่ยว ด้านที่พัก/อาหาร การนำเที่ยวในชุมชน รวมถึงการเป็นลูกหาบเพื่อศึกษาธรรมชาติบนยอดเขาหลวง

7. ในส่วนของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยนำนักท่องเที่ยวเดินทางชมธรรมชาติบนยอดเขาหลวงนั้น อบต. ได้สนับสนุนอุปกรณ์เดินป่า อุปกรณ์คคเทศน์ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวแก่สมาชิกกลุ่ม

การระดมทรัพยากร

เงินสนับสนุนโครงการ โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวของ อบต.กำโลนนัน เริ่มโครงการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2539 ซึ่งเป็นปีแรกที่ อบต. ยกฐานะ ดังนั้นรายจ่ายที่จ่ายไปแก่กิจกรรมการท่องเที่ยวนั้นมีจำนวนมากและหลายอย่างด้วยกัน เป็นรายจ่ายที่มีอย่างต่อเนื่องทุกปี ตั้งแต่เริ่มทำมาจนถึงปัจจุบันประมาณ 300,000 บาท

อุปกรณ์/เครื่องมือ

1. อุปกรณ์เดินป่า
2. ห้องน้ำ
3. ป้ายประชาสัมพันธ์
4. ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน
5. ร้านค้า
6. ร้านอาหาร

บุคลากร

1. เจ้าหน้าที่ อบต. จำนวน 5 คนทำหน้าที่ประสานงานระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยวจัดการบริหารงานกลุ่มร่วมกับชมรม
2. สมาชิกกลุ่มจำนวน 37 คน ทำหน้าที่ดูแลนักท่องเที่ยว นำเที่ยวชุมชนเขาหลวง รวมถึงการจัดที่พักและอาหาร
3. องค์กรชุมชน จำนวน 7 กลุ่ม ร่วมประชุมหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชน

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
สิงหาคม 2539	-อบต.กำโลนได้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในตำบล คือ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยรวมถูกทำลาย จึงเกิดแนวคิดที่จะทำโครงการ "ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านคีรีวง" ขึ้น	-อบต.กำโลน
2539	-โครงการพัฒนาอาชีพเสริมเพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติ มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม อบต.กำโลน กลุ่มมัตย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มแม่บ้านทุเรียนกวน กลุ่มเยาวชนเสริมพัฒนา กองทุนเดิมสีเขียวใส่เขาหลวง และกลุ่มอ้อมทรัพย์ ได้ส่งตัวแทนองค์กรละ 2 คน ไปศึกษาดูงานเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา เพื่อศึกษารูปแบบและการบริหารจัดการ	-อบต.กำโลน/โครงการพัฒนาอาชีพเสริมเพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติ/มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม อบต.กำโลน/กลุ่มมัตย้อมสีธรรมชาติ/กลุ่มแม่บ้านทุเรียนกวน/กลุ่มเยาวชนเสริมพัฒนา/กองทุนเดิมสีเขียวใส่เขาหลวง/กลุ่มอ้อมทรัพย์

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
2539	-ประชุมปรึกษาหารือระหว่างตัวแทนต่างๆ พร้อมด้วยผู้นำชุมชน เพื่อจัดให้มีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ขึ้นภายในชุมชน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการขึ้น 1 ชุด ประกอบด้วย ตัวแทนผู้นำชาวบ้าน ตัวแทนกลุ่มต่างๆ สมาชิกชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	-อบต. ก่าโลน/โครงการพัฒนาอาชีพเสริมเพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติ/มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม อบต. ก่าโลน/กลุ่มมัตย้อมสีธรรมชาติ/กลุ่มแม่บ้านทุเรียนกวน/กลุ่มเยาวชนเสริมพัฒนา/กองทุนเดิมสีเขียวใส่เขาหลวง/กลุ่มอ้อมทรัพย์
2539	-จัดตั้งศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวของชุมชน ณ อบต. ก่าโลน	-อบต. ก่าโลน
2539	-เปิดรับสมัครชาวบ้านที่มีความต้องการเป็นสมาชิกเพื่อดูแลนักท่องเที่ยวและลูกหาบ	-อบต. ก่าโลน/ชาวบ้าน
2539	-เสนอของบประมาณในการสนับสนุนโครงการนี้	-อบต. ก่าโลน
2539	-ดำเนินการปรับปรุงสถานที่ • สร้างห้องน้ำสาธารณะ • ปรับปรุงภูมิทัศน์ของชุมชน • ทำป้ายบอกทาง • ปรับปรุงถนนและสะพาน	-อบต. ก่าโลน
2539	-จัดอบรมมัคคุเทศก์ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำหรับนำนักท่องเที่ยวเดินทางชมธรรมชาติบนยอดเขาหลวง	-อบต. ก่า โลน / ททท. / มัคคุเทศก์
2539	-ประชาสัมพันธ์โครงการร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	-อบต. ก่าโลน/ททท.

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

-- หน่วยงาน/องค์กร --

-- บทบาทความร่วมมือ --

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย - ให้การอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวแก่สมาชิกกลุ่มฯ (มัคคุเทศก์) และช่วยเหลือด้านการประชาสัมพันธ์
- โครงการพัฒนาอาชีพเสริมเพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติ/มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม/กลุ่มอาชีพภายในชุมชน ได้แก่ กลุ่มมัตย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มแม่บ้านทุเรียนกวน กลุ่มเยาวชนเสริมพัฒนา กองทุนเดิมสีเขียวใส่เขาหลวง และกลุ่มอ้อมทรัพย์ - ดำเนินการประชุมและเป็นที่ปรึกษาโครงการ

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. ในอดีตชุมชนแห่งนี้ไม่ได้จัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวอย่างจริงจังทำให้ไม่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ต่อมาได้มีการพัฒนาให้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดผลกระทบต่องานอดิเรกของชาวบ้าน กล่าวคือ เมื่อมีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นและขาดการดูแลรักษาอย่างจริงจัง ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติ

เริ่มถูกทำลายมากขึ้น

2. ชาวบ้านส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รายได้จึงไม่แน่นอน เปลี่ยนแปลงได้ตามจำนวนผลผลิตและราคาซึ่งขายในตลาดแต่ละปี

หลังการดำเนินการ

1. มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นทุกปี ซึ่งนักท่องเที่ยวเหล่านี้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

2. ได้เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณีและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เคารพวัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งวิถีชีวิตของคนในชุมชนแก่บุคคลที่เข้ามาท่องเที่ยว

3. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ส่งผลให้ชาวบ้านที่จำหน่ายสินค้าหรือเป็นผู้นำชมสถานที่ท่องเที่ยวมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยรวมทั้งตำบลมีรายได้เพิ่มขึ้นเป็นประมาณเดือนละ 7-8 แสนบาท

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	แนวทางแก้ไข
1. ปัญหาเกี่ยวกับการตกลงกันไม่ได้ระหว่างอุทยานแห่งชาติเขาหลวง เนื่องจากเมื่อชุมชนจะจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ขึ้น โดยมีการนำเที่ยวเขาหลวงนั้น เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาหลวงนั้นมีความต้องการจะดำเนินงานเอง เนื่องจากมีกฎหมายกำหนดว่าภายในเขตพื้นที่ป่าอุทยานแห่งชาติเขาหลวงนั้น ไม่อนุญาตให้จัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว	1. อบต. จัดให้มีการประชุมร่วมกัน ปรึกษาหาแนวทางการตกลงร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่อุทยานกับคนในชุมชนเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน
1. เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนมากขึ้นแล้ว จึงเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา มีขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมจอดรถกีดขวางทางเข้าออกบ้านของชาวบ้านและสวนผลไม้	2. กำหนดกฎระเบียบ ประกาศและประชาสัมพันธ์ข้อตกลงร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน ต้องปฏิบัติตามกฎของชุมชน วางถังขยะเพิ่มขึ้นในจุดที่มีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ได้แก่ ร้านค้า ร้านอาหาร น้ำตกและลานจอดรถ

บทเรียน

1. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาตินั้นมีหลายวิธีด้วยกัน การพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวนั้นก็ก็เป็นอีกวิธีหนึ่ง

2. การพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวต้องได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านในชุมชนการสร้างรายได้ให้กับชุมชนนั้น ต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

เนื่องจากโครงการนี้เกิดขึ้นจากความคิดริเริ่มของหลายๆ หน่วยงานภายในชุมชน จึงเกิดความต่อเนื่องและถือเป็นโครงการหลักของชุมชน เพราะปัจจุบันชุมชนได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น เนื่องจากได้จัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นี้ ซึ่งทาง อบต. นั้นได้จัดสรรงบประมาณเพื่อใช้จ่ายภายในกิจกรรมดังกล่าวอยู่ทุกปี อีกทั้งมีการกำหนดบทบาทผู้บริหารกิจกรรมชมรมอย่างชัดเจน

ความเป็นไปได้ในการถ่ายทอดประสบการณ์

ในการพัฒนาชุมชนนั้น ผู้นำควรตระหนักถึงศักยภาพ ความพร้อมของพื้นที่และประชาชนภายในตำบลของตน ซึ่งการนำไปประยุกต์ใช้ควรคำนึงถึงข้อมูลพื้นฐานของชุมชนนั้นๆ เพื่อการดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศที่มีความแตกต่างกัน รวมทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการตรวจสอบข้อมูลพื้นฐาน และการประยุกต์ใช้ที่สอดคล้องกับความเป็นจริงและความต้องการของชุมชน

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นายจรรยา ถนิมลักษณ์
ตำแหน่ง : นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน
ที่อยู่ : หมู่ที่ 5 ตำบลกำโลน อำเภอสามโก้ จังหวัดนครศรีธรรมราช
โทรศัพท์ : (075) 533-111-2

ชื่อ-นามสกุล : นายเอกรินทร์ อินทสาร
ตำแหน่ง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน
ที่อยู่ : หมู่ที่ 5 ตำบลกำโลน อำเภอสามโก้ จังหวัดนครศรีธรรมราช
โทรศัพท์ : (075) 533-111-2, (09) 593-5660

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีนใหม่ : พ.ศ. 2539

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	หมู่ 5 ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช 80230
ขนาดพื้นที่	90.42 ตารางกิโลเมตร
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	10 คน ทั้งหมด 3 คน พนักงานท้องถิ่น 1 คน ลูกจ้างประจำ 6 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	8,021 คน
จำนวนครัวเรือน	1,794 ครัวเรือน
ประชากรแฝง	50-100 คน
รายได้เฉลี่ยประชากร	59,500 บาท
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	ตำบลกำโลนมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบเชิงเขา ตั้งอยู่ในหุบเขาของเทือกเขานครศรีธรรมราช ซึ่งในพื้นที่มี เขตอุทยานแห่งชาติเขาลงและสัตว์ป่าสงวนแห่งชาติ บ้านเรือนของประชาชนตั้งอยู่ในพื้นที่ราบเชิงเขา มีลำคลอง ธรรมชาติเล็กๆจำนวน 3 สาย คือ คลองปง คลองใหญ่และ คลองท่าชาย ไหลมาบรรจบรวมกันเป็นลำคลองสายหลักคือ คลองท่าดี ไหลผ่านหมู่ที่ 1,2,3,4,7,8,9,10 มีถนนสายหลัก คือ สายศาลาสังกะสี-คีรีวง มีระยะทางยาว 8 กิโลเมตร เป็น ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม(สวนสมรม) 80% รองลงมาคือ ทำนา รับจ้าง ค้าขายและอื่นๆ